

Kiteen kaupungin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta koskien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä koskevaa uudistusta

Lausunnon antaja ja prosessiosoite

Kiteen kaupunginhallitus
Kiteentie 25
82500
Puh. 040 105 1000
Fax (013) 411 342

Kiteen kaupunki pitää tärkeänä, että sote-rahoituksen tulee olla tarveperusteista ja esitetystä sote-maakuntien rahoituksen siirtymätasauksesta tulee ensisijaisesti kokonaan luopua uudistuksen tavoitteiden vastaisena. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä palvelujen yhdenvertaisuuden ja saatavuuden parantaminen ovat tavoitteita, jotka esitettyllä uudistuksella voidaan saavuttaa vain, jos rahoitus on aidosti tarveperusteista. Palvelutarpeeseen perustuvat yhdenvertaiset resurssit antavat realistisen mahdollisuuden järjestää yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikissa maakunnissa. Esitetty pysyvä siirtymätasaus tekisi resurssien epätasavaruudesta maakuntien välillä pysyvän asiantilan. Lisäksi liian pitkä siirtymäaika rajoittaisi esitettyä vähäistäkin oikeansuuntaista muutosta. THL:n asiantuntijoiden ja ministeriön valmistelijoiden laatima tarveperusteinen rahoitus olisi tuonut Pohjois-Karjalaan 400 euroa asukasta kohden lisärahoitusta. Lakiesityksen siirtymätasaus rajaa muutoksen pysyvästi kuitenkin vain 150 euroon per asukas. Siirtymätasaus on poistettava ja siirtymäaika lyhennettävä kolmeen vuoteen, koska nämä kaksi asiaa esitettyllä tavalla toteutuessaan vesittävät koko uudistuksen tavoitteen yhdenvertaisista palveluista kansalaisille.

Koronapandemian vaikutukset tulee huomioida uudistukseen liittyvissä laskelmissa. Pysyväksi jäävien siirto- ja taseusmekanismien ei tule perustua vuosille, joiden tietoihin koronapandemia vaikuttaa merkittävästi. Esitettyssä mallissa laskelmat perustuvat vuosille, joiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannukset ovat koronan vuoksi todennäköisesti poikkeuksellisen korkeat ja kuntien verotulot poikkeuksellisen matalat. Pysyvien siirto- ja taseusmekanismien ei tulisi myöskään perustua yksittäiseen poikkileikkaushetkeen, koska vuosien välillä on merkittävää vaihtelua normaalitilanteessakin.

Kuntakohtaista suurinta valtionosuusmuutosta tulisi lieventää esitetystä. Asukaskohtainen enimmäismuutos -100 euroa/asukas on asteittainkin toteutettuna ongelmallinen. Pohjois-Karjalassa on useita kuntia Kitee mukaan lukien, joita tämä maksimaalinen valtionosuuksien heikentäminen koskisi. Esitämme, että enimmäismuutos rajattaisiin puoleen esitetystä eli +/- 50 euroon/asukas.

Verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen tulee huomioida koko kiinteistöveron tuotto eikä vain puolta siitä. Kiinteistöveron tuoton erot kunnittain tulevat kiinteistöverouudistuksessa kasvamaan kasvukeskusten eduksi ja jo pelkästään tämän takia tarvitaan Pohjois-Karjalan näkökulmasta em. esitystä tasaamaan verotuloeroja.

Uudistus ei saa asettaa kuntia eriarvoiseen asemaan esimerkiksi kiinteän omaisuuden, irtaimen omaisuuden tai lomapalkkavelan kirjanpidollisen käsittelyn, tyhjilleen jäävien sote-kiinteistöjen kompensatiomenettelyn ja palkkaharmonisoinnin osalta. Kuntien näkökulmasta keskeisin kysymys uudistuksen voimaan tullessa on kuntien omistukseen jäävien toimitilojen käyttö siirtymäkauden vuokrajärjestelyn (3+1 vuotta) jälkeen ja vuokrataso siirtymäkaudella. Keskeinen ongelma kuntien näkökulmasta on se, että ne joutuvat olemaan pitkään epätietoisia siitä, tulevatko sote-maakunnat hyödyntämään tiloja siirtymäkauden jälkeen. Epätietoisuus kuntien omistamien toimitilojen tulevasta käytöstä uhkaa kuntien investointimahdollisuuksien yleisen heikkenemisen ohella estää toimitilojen ylläpidon kannalta välttämättömätkin investoinnit.

Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ja Heinävedellä sosiaali- ja terveystalvet on vapaaehtoisesti ja etupainotteisesti siirretty Siun soten järjestämisvastuulle. Kuntayhtymälle siirtynyt irtain omaisuus on jouduttu peruskunnissa alaskirjaamaan tulosvaikutteisesti. Kunnat, joiden sote-palvelut siirtyvät suoraan sote-maakunnille voivat esityksen mukaan kirjata irtaimen omaisuuden peruspääomaa vastaan ilman tulosvaikutusta. Korvaukset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnille aiheutuvista kustannuksista eivät ole hyväksyttävissä esitetystä muodossa. Myös korvauksen epäselvät perusteet aiheuttavat epävarmuutta. Irtaimen omaisuuden siirto tulee korvata, kuten myös purkautuvien kuntayhtymien peruspääoma. Kompensaatio- ja korvausmenettelyjen tulee olla kuntien näkökulmasta neutraaleja. Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille koidu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä kohtuuttomia taloudellisia riskejä ja seuraamuksia.

Siun soten omistajakunnat ovat myös maksaneet sote-henkilöstön lomapalkkavelan vapaaehtoista sosiaali- ja terveystalvetun kuntayhtymää muodostaessaan. Siun soten omistajakuntien tulisi saada tästä täysi korvaus, jotta kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan niiden kuntien kanssa, joiden henkilöstö vasta sote-maakunnan aloittaessa siirtyy pois kunnan palveluksesta. Siun soten alueella on myös aloitettu palkkaharmonisointia, jonka kustannukset ovat tulleet ja tulevat uudistusta edeltävältä ajalta kuntien maksettavaksi. Jos uudistuksen yhteydessä palkkaharmonisoinnin kustannuksia korvataan, tulisi korvauksen koskea myös kuntia, jotka ovat jo aiemmin muodostaneet vapaaehtoisen kuntayhtymän.

Työttömyys aiheuttaa myös merkittäviä menopaineita ja toisaalta heikentää tulokehitystä. Työttömyyden painoarvoa on valtionosuuksien määrätymisen laskennallisissa tekijöissä korotettava esitetystä. Korkeat työttömyysluvut korreloivat voimakkaasti alueen perheiden ja asukkaiden matalaan sosioekonomiseen statukseen ja tämä on syytä huomioida merkittävästi voimakkaammin kuin nykyisessä esityksessä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen uuteen tehtävään osoitettua valtionosuuksien lisäosaa tulee korottaa esitetystä niin, että taso on vähintään kaksinkertainen eli 200 M€ vuodessa. Valtionosuuksien laskennallisten kustannusten osalta ikäluokan 16+ painoarvoa tulee esitetystä nostaa. Esitys on vain 4 % ikäluokkien kustannuksista vaikka kunnille jää myös lakisääteisiä tehtäviä, jotka kohdentuvat muihinkin kuin vain lapsiin ja nuoriin. Ikäluokan 16+ laskennalliset kustannukset tulisikin olla vähintään 8 % ikäluokkien kokonaiskustannuksista.

Kaikissa maakunnissa tulee olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus ja itsenäiset valmiudet tilannekuvan ylläpitämiseen, ei ainoastaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävissä maakunnissa. Esim. HUS:n maakuntayhtymän järjestämistä vastuu antaa HUS:lle erityisaseman, jota ei muilla yliopistollisilla sairaaloilla tai keskussairaaloilla ole. Paikallisten sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden yhteistyö alueensa kuntiin varmistaa parhaiten varautumisen edellytykset, ohjauksen ja tarkoituksenmukaisen tiedonkeruun tilannekuvan osalta. Sote-maakuntien yhteistyösopimuksen (lakiluonnoksen 34 §) pitäisi koskea vain yliopistollisen tason erikoissairaanhoidon järjestämistä ja tuottamista sekä koulutuksen ja tutkimuksen toteuttamista tai muita sellaisia asioita, jotka välttämättä edellyttävät maakuntien välistä yhteistyötä. Esityksessä on ristiriitaista se, että samalla kun sote-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa järjestäjän roolia, rajataan sote-maakuntien mahdollisuuksia käyttää järjestäjän valtaa ja osaamista.

Ympäristöterveydenhuollon tehtävät tulee kirjata sote-maakunnan tehtäviksi. Mikäli ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirto jätetään kuitenkin odottamaan monialaisen maakunnan valmistelua, tulee sote-maakuntalakiin nyt kirjata mahdollisuus kuntien sopimuksella siirtää ympäristöterveydenhuollon järjestäminen maakunnalle.

Lausunnon oikeaksi todistaa Kiteen kaupungissa

21.9.2020

Teppo Koskinen
Hallintopäällikkö
040 105 1012

teppo.koskinen@kitee.fi